

Маріупольський
державний
університет

**ІННОВАЦІЇ
В ДОШКІЛЬНІЙ ОСВІТІ:
ТЕОРІЯ, ПЕРСПЕКТИВИ, ШЛЯХИ ЗАГРОВАДЖЕННЯ У
ПРАКТИКУ**

**Збірник матеріалів
III Всеукраїнської науково-практичної конференції**

Київ - 2024

Інновації в дошкільній освіті: теорія, перспективи, шляхи запровадження у практику: збірник матеріалів III Всеукраїнської науково-практичної конференції, 28 березня 2024 року / за заг. ред. Ю.О.Демидова. Маріуполь: МДУ, 2024. 207 с.

Редакційна колегія:

- Голова** – Микола ТРОФИМЕНКО, ректор МДУ, кандидат політичних наук, професор;
- Заступник голови** – Олена БУЛАТОВА, перший проректор МДУ, доктор економічних наук, професор;
- Члени оргкомітету:**
- Юлія ДЕМИДОВА, завідувач кафедри дошкільної освіти, кандидат педагогічних наук, доцент;
  - Катерина КРУТІЙ, доктор педагогічних наук, професор кафедри дошкільної освіти;
  - Ольга ФУНТИКОВА, доктор педагогічних наук, професор кафедри дошкільної освіти;
  - Світлана МАКАРЕНКО, кандидат педагогічних наук, доцент кафедри дошкільної освіти;
  - Оксана ПОПОВСЬКА, кандидат педагогічних наук, доцент кафедри дошкільної освіти;
  - Вікторія ЯЙЛЕНКО, старший викладач кафедри дошкільної освіти;
  - Ірина ДЕСНОВА, в. о. завідувача кафедри практичної психології, кандидат педагогічних наук, доцент;
  - Оксана ГОЛЮК, завідувач кафедри педагогіки та освіти, кандидат педагогічних наук, доцент.

Рекомендовано до друку Вченою радою психолого-педагогічного факультету
Маріупольського державного університету
(протокол № 10 від 28 березня 2024 року)

Статті публікуються в авторській редакції

© Колектив авторів, 2024

© Кафедра дошкільної освіти МДУ, 2024

Матяш К.О.,

здобувачка 1 курсу другого (магістерського) рівня вищої освіти
освітня програма «Дошкільна освіта. Інклюзія»
Маріупольський державний університет, м. Київ

Науковий керівник:

Поповська О.А.

к. пед. наук, доцентка,
доцентка кафедри дошкільної освіти,
Маріупольський державний університет, м. Київ

РОЛЬ СОЦІАЛЬНИХ МЕРЕЖ У ФОРМУВАННІ ОСОБИСТОСТІ ПІДЛІТКІВ

Процес дорослішання підлітків сьогодні суттєво відрізняється від процесу десяти- та двадцятирічної давності. З минулого століття сучасну юність відокремлює цифрова прірва «digital divide» [3]. Це люди, які росли разом із цифровими технологіями як невід'ємною частиною їхнього життя.

Сучасне суспільство немислимо без засобів масової інформації, як от Інтернет, комп'ютер, телебачення тощо. Створення кіберкультури, що підсвідомо координує та керує користувачами медіа-мереж, так звана «мережа мереж», генерує віртуальну реальність, дозволяє створювати перцептивні образи, що формуються у кіберпросторі. Зокрема, для підлітків Інтернет та соціальні мережі нині є тим сприятливим простором для досліджень, самовираження та репрезентації – як наявна проекція шляху розвитку особистості від підлітка до дорослого. Сприйняття та взаємодія підлітків в онлайн-середовищі «визначає довгостроковий соціальний вплив, оскільки медіа ресурси сьогодні розглядаються як паливо сучасного суспільства, яке забезпечує нових користувачів, нове сприйняття та можливості розвитку» [5].

Підґрунтям проблеми визначення ролі соціальних мереж у формуванні особистості підлітків є теорія інформаційного суспільства та соціальної взаємодії в контексті інтернет-середовища. Питання зазначеної проблеми розглядаються в наукових працях зарубіжних (D. Boyd, N. Ellison, M. Prensky та ін.) та вітчизняних дослідників. Так, позитивний вплив соціальних мереж на когнітивний розвиток підлітків (а саме візуальний інтелект, просторові навички) вбачають О. Буров, В. Рибалка та ін.). Позитивним аспектом використання віртуального середовища також є підвищення самооцінки, розгальмованість у спілкуванні (Є. Акімова, Ю. Бабаєва, Ю. Данько та ін.). Натомість, соціальні мережі як загрозу суспільним цінностям розглядає С. Херрінг [2]; негативними чинниками надмірного занурення в соціальні мережі дослідниками зазначено порушення сну, нездатність до концентрації уваги, ризику втрати конфіденціальності та зниження безпеки.

В наукових працях висвітлено дослідження поведінки підлітків, міжособистісні стосунки, емоційний статус, соціальне функціонування, соціальну адаптацію тощо [6]. Сьогодні в суспільстві, що переживає безпрецедентні зміни, підлітки стикаються з численними проблемами, що

підривають або сприяють їхньому особистому благополуччю, як-от складні міжособистісні стосунки. Однією з таких прикметних обставин є поширеність соціальних мереж.

Підлітковий вік як перехідний період, помітно впливає на майбутній психічний стан та особистісне функціонування людини. Соціальне середовище та засоби масової інформації є основним джерелом впливу та основними агентами соціалізації підлітків. За допомогою соціального обміну та соціального порівняння молоді люди орієнтують свою поведінку щодо поведінки інших. Таким чином, соціальні мережі є важливими джерелами, завдяки яким підлітки спостерігають та засвоюють цінності, норми, відносини та поведінку. Віковими особливостями підліткового віку є «абстрактне мислення, дуалістичне мислення (розмежування правильного та неправильного мислення) інструментальні відносини (труднощі в оперуванні кількома точками зору, перевага власної думки на шкоду інших), вразливість емоційного стану, гормональні зміни та відповідні відчуття» [4, с. 26]. Ці зміни суттєво впливають на моделі поведінки, що вважаються загальноприйнятними у віртуальній реальності.

Дослідники Д. Бойд та Н. Еллісон дали класичне визначення соціальних мереж – це веб-сервіси, які дозволяють людям побудувати громадський або напівзагальнодоступний профіль обмеженої системі, сформувати список інших користувачів, з якими вони поділяють інформацію, що публікується, в тому числі зазначену іншими користувачами в рамках даної системи [1].

Нині використання соціальних мереж стає все більш поширеним та зростаючим явищем у повсякденному житті підлітків, що викликає занепокоєння громадськості щодо його впливу на добробут підлітків. Найбільш популярними соціальними мережами серед підлітків є Facebook, YouTube, Instagram, понад 93 % підлітків віком від 12 до 17 років були підключені до соціальних мереж [7]. Статистика свідчить, що «близько 183 мільйонів підлітків використовують Інтернет та соціальні мережі для спілкування з іншими; перегляд коротких відеороликів та навчання були популярними онлайн-заняттями підлітків» [2, с. 74]. Відповідно, можна спостерігати зростаючу поширеність соціальних мереж. Крім того, зростаюча кількість досліджень у різних галузях висвітлює вплив та результати соціальних мереж на благополуччя підлітків.

Дослідження науковців щодо впливу комп'ютерів на формування особистості підлітків стверджують тезу про важливу роль цих технологічних ресурсів та підкреслюють їхній позитивний вплив в аспекті когнітивних процесів, зокрема, абстракції, узагальнень та відбору. Відповідно до результатів попередніх досліджень, результати досліджень щодо впливу соціальних мереж на формування особистості підлітків суперечливі.

З одного боку, деякі дослідження були зосереджені на згубному впливі використання соціальних мереж. Зокрема, надмірна частота або час, проведений у соціальних мережах, посилює депресію або тривогу, оскільки підлітки бояться втратити інформацію, що змушує їх перевіряти коментарі своїх

друзів та відповідати на них [8]. Крім того, зі зростанням залученості до соціальних мереж у підлітків збільшуються можливості формування проблемних звичок використання соціальних мереж, таких як залежність від соціальних мереж, що може призвести до згубних результатів, зокрема, кіберзалякування, соціальну ізоляцію, проблеми зі сном тощо [5].

Більш того, різноманітні платформи соціальних мереж надають підліткам безліч каналів для отримання інформації від інших людей, з якими вони знайомі чи незнайомі в автономному режимі. З цього погляду деякі дослідження показали, що використання соціальних мереж може збільшити частоту самопрезентації та саморозкриття, одночасно знижуючи самооцінку та психічне здоров'я.

Однак, з іншого боку, деякі дослідники стверджують, що соціальні мережі є корисними для благополуччя підлітків. Соціальні мережі як платформа дають підліткам більше можливостей для доступу до більшої кількості людей, інформації та ресурсів, що ще більше збільшує їхній особистий соціальний капітал та соціальну підтримку. Тим часом деякі дослідження також стверджують, що соціальні мережі створюють для підлітків поле для самовираження та вивчення своєї ідентичності, що сприяє формуванню ідентичності підлітків [8].

Отже, вплив засобів масової інформації та соціальних мереж складають значний контекстуальний простір, що формує ціннісні орієнтації підлітків. Сучасна молодь як барометр держави, суспільних думок, поведінки та цінностей значною мірою відображає еволюцію сучасного суспільства. Формування особистості підлітків відбувається під впливом медіа та проявляються у в віртуальному та реальному середовищі, отже мають наслідки для суспільства.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Boyd D. M., Ellison N. B. Social network sites: Definition, history, and scholarship // Journal of Computer-Mediated Communication. 2007. Vol. 13. № 1. P. 210–230. URL: <https://doi.org/10.1111/j.1083-6101.2007.00393.x>
2. Herring S. C. Questioning the Generational Divide: Technological Exoticism in Adult Construction of online youth identity // Youth, Identity, and Digital Media. Cambridge: MIT Press. 2007. P 70–92.
3. Prensky M. Digital natives, digital immigrants // On the Horizon. 2011. Vol. 9. №. 1. P. 56 URL: <https://www.marcprensky.com/writing/Prensky%20-%20Digital%20Natives,%20Digital%20Immigrants%20-%20Part1.pdf>
4. Богдан М.С. Психологічні особливості спілкування залежних від соціальних мереж. Психологія і соціологія: проблеми практичного застосування. 2017. С. 25-29.
5. Гнасевич Н.Д. Філософські аспекти впливу соціальних мереж на форми комунікації. Соціокультурні та політичні пріоритети української нації в умовах глобалізації: щорічник наукових праць. Тернопіль. 2018. С.100-103.
6. Гудімова А.Х. Специфіка впливу соціальних мереж на психологічне благополуччя підлітків. Психологія особистості. Випуск 12. Том 2. 2020. С. 98-102.
7. Краснякова А.О. Інтернет-середовище як новий комунікативний простір самопрезентацій особистості. Медіапсихологія і медіаосвіта. № 38. 2016. С. 67-70.

8. Серов Ю.О. Соціальні комунікації в мережі Internet. Львів. Вид-во Львів. політехніки. 2017. 235 с.
https://www.researchgate.net/publication/242101479_Questioning_the_Generational_Divide_Technological_Exoticism_and_Adult_Constructions_of_Online_Youth_Identity

Попович О.М.,

д. пед. наук, доцентка,
декан педагогічного факультету,
Мукачівський державний університет, м. Мукачево

Ющик Л.В.,

здобувачка третього (освітньо-наукового) рівня вищої освіти,
спеціальності 015 Професійна освіта (за спеціалізаціями)
Мукачівський державний університет, м. Мукачево

ГОТОВНІСТЬ МАЙБУТНІХ ВИХОВАТЕЛІВ ГРУП ДІТЕЙ РАНЬОГО ВІКУ ДО ПЕДАГОГІЧНОГО ПАРТНЕРСТВА НА ЗБОРАХ З БАТЬКАМИ

Довірчі взаємини між батьками та вихователями, які працюють з дітьми раннього віку, вважаються ключовою передумовою успішного партнерства. Ці взаємини також є підґрунтям того, щоб зробити адаптацію дитини раннього віку до умов закладу дошкільної освіти безболісною та успішною.

Оскільки батьківські збори є найпоширенішим і найпрямішим типом взаємодії батьків та вихователів груп дітей раннього віку, проаналізуємо можливості такої форми педагогічного партнерства.

Батьківські збори – важливий елемент дошкільної освіти. На думку І. Деснової, батьківські збори є провідною фронтальною формою партнерської взаємодії вихователя з батьками. Можливо саме тому більшість вихователів віддають саме їй перевагу [3, с. 83]. Як зазначає науковиця, батьки дітей раннього віку виявляють високу потребу в консультуванні, особливо під час адаптації малюків. Те, як педагоги закладів дошкільної освіти задовольняють цю потребу на зустрічах із батьками, багато в чому залежить від того, як вони сприймають свої взаємини з батьками [4, с. 40].

Хоча важливість взаємин у діаді «батьки-вихователь» теоретично обґрунтовано та багато в чому є незаперечною, питання про те, що саме має характеризувати ці взаємини, залишається дискусійним. Продуктивні взаємини між батьками та вихователями, які працюють з дітьми раннього віку, – це взаємини рівних партнерів, тому що суб'єкти цієї діади переслідують однакову мету – успішна адаптація дитини раннього віку до умов закладу дошкільної освіти.

У дослідженнях педагогічного партнерства часто ігнорується важливість та роль дитини у взаєминах діади «батьки-вихователь». Більш того, наявні дані дослідників М. Аласуутарі М. та А.-М. Маркстрем (Alasuutari & Markström [5]) свідчать про те, що на зустрічах дорослі вважають себе головними учасниками